

**Pesten en gepest worden:
Kan de school het verschil maken?**

16 februari 05 – VU A'dam

dr. Veerle Stevens

Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie

PROJECT 1

- prevalentiestudie
- programma-ontwikkeling
- procesevaluatie (sterktes/zwaktes)

PROJECT 2

- effectevaluatie
- procesevaluatie

→ hoe moet het verder?

MULTI-CAUSAAL VERKLARINGSMODEL

peer-omgeving

pestkoppen

slachtoffers

school- en
thuisomgeving

PROGRAMMA

handboek
video

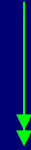
schoolniveau: leerkrachten, ouders, directie, overig personeel

klasniveau: peer-groep

individueel niveau:
pestkoppen en slachtoffers

INDIVIDUELE AANPAK

= noodzakelijk maar onvoldoende

DE KLAS

leerlingen uit middengroep

1) bewustworden, 2) signaleren, 3) ingrijpen

+

DE SCHOOL

volwassenen

1) bewustworden, 2) signaleren, 3) ingrijpen

ONDERZOEKSHYPOTHESEN EVALUATIE

Actieprogramma

1. succesvol in reduceren van pesten en gepest worden

2. grotere effecten bij externe steun

3. effectief in meer ondersteunend maken van de peer-groep

4. grotere effecten bij betere implementatie

ONDERZOEKSOPZET

Design:

		pre	post1	post2
conditie 1: actie mét steun	(R)	O X	O X	O
conditie 2: actie zonder steun	(R)	O X	O X	O
conditie 3: controlegroep	(R)	O	O	O

Onderzoekspopulatie:

conditie 1: actie mét steun	12sch / 1063ln
conditie 2: actie zonder steun	6sch / 426ln
conditie 3: controlegroep	6sch / 243ln
totaal	24sch / 1732ln

ONDERZOEKSOPZET

Meetinstrumenten

a) zelfrapportage leerlingen

- pesten (8 items) $\alpha = .82$
- gepest worden (8 items) $\alpha = .81$
- attitude pro pesten (9 items) $\alpha = .69$
- attitude pro slachtoffer (7 items) $\alpha = .62$
- pers. eff. ingrijpen (3 items) $\alpha = .54$
- intentie ingrijpen (3 items) $\alpha = .74$
- ingrijpen (3 items) $\alpha = .65$

b) interview projectverantwoordelijke

c) zelfrapportage leerkrachten over school

RESULTATEN

EFFECTEN OP PESTGEDRAG:

	Actiegroep Met steun	Actiegroep Zonder Steun	Controle groep	Conditie x Onderwijs- niv. x Tijd	Conditie x Tijd	Tijd
	M(sd)	M (sd)	M (sd)	F-ratio	F-ratio	F-ratio
basisonderwijs						
pre	1.02 (.11)	1.12 (.14)	1.05 (.12)	3.44**	3.97**	3.46*
post1	1.02 (.11)	1.12 (.13)	1.07 (.12)			
post2	1.02 (.10)	1.10 (.14)	1.10 (.15)			
secundair onderwijs						
pre	0.99 (.09)	1.02 (.11)	1.02 (.12)			
post1	1.02 (.11)	1.02 (.10)	1.03 (.13)			
post2	1.00 (.10)	1.01 (.12)	1.02 (.12)			

EFFECTEN OP GEPEST WORDEN:

	Actiegroep met steun	Actiegroep zonder steun	Controle groep	Conditie x Onderwijs-niv. x Tijd	Conditie x Tijd	Tijd
	M(sd)	M (sd)	M (sd)	F-ratio	F-ratio	F-ratio
basisonderwijs						
pre	1.09 (.13)	1.16 (.15)	1.14 (.15)	2.84*	0.94	15.68***
post1	1.08 (.15)	1.16 (.14)	1.14 (.13)			
post2	1.06 (.13)	1.10 (.15)	1.11 (.15)			
secundair onderwijs						
pre	1.02 (.11)	1.04 (.12)	1.03 (.12)			
post1	1.05 (.14)	1.03 (.11)	1.04 (.13)			
post2	1.02 (.12)	1.03 (.13)	1.02 (.13)			

EFFECTEN PEER-OMGEVING BASISONDERWIJS:

		Actie-klassen M (sd)	Controle klassen M (sd)	Conditie x Tijd F-ratio	Tijd F-ratio
attitude pro- pesten	pre	1.75 (.59)	1.82 (.47)		
	post1	1.73 (.68)	1.89 (.50)	1.41	0.31
	post2	1.84 (.65)	1.79 (.48)	2.23	0.62
attitude pro- slachtoffer	pre	3.33 (.99)	3.26 (.85)		
	post1	3.43 (.98)	3.47 (.76)	0.94	7.52**
	post2	3.61 (.79)	3.61 (.73)	0.26	28.71***
ingrijpen	pre	1.64 (.76)	1.76 (.74)		
	post1	1.68 (.76)	1.73 (.60)	0.54	0.00
	post2	1.58 (.78)	1.55 (.65)	3.37^(*)	5.25*

EFFECTEN PEER-OMGEVING BASISONDERWIJS:

VORMEN VAN INGRIJPEN - BASISONDERWIJS

		Actie-klassen	Controle klassen	Conditie x Tijd	Tijd
		M (sd)	M (sd)	F-ratio	F-ratio
- reageren tegen pestkoppen	pre	1.85 (.84)	1.98 (.76)		
	post1	1.99 (.79)	2.01 (.80)	0.95	1.86
	post2	1.85 (.79)	1.99 (.77)	0.03	0.30
- steun aan slachtoffer	pre	1.52 (.74)	1.69 (.73)		
	post1	1.75 (.76)	1.67 (.63)	3.57	2.47
	post2	1.67 (.90)	1.63 (.69)	7.42**	0.31
- hulp leerkracht	pre	2.15 (.18)	2.44 (.97)		
	post1	2.02 (.99)	2.25 (.98)	0.11	3.74*
	post2	2.03 (.99)	1.81 (.79)	12.76***	14.75***

EFFECTEN PEER-OMGEVING SECUNDAIR ONDERWIJS:

		Actie- klassen M (sd)	Controle klassen M (sd)	Conditie x Tijd F-ratio	Tijd F-ratio
attitude pro- pesten	pre	1.84 (.54)	1.83 (.51)		
	post1	1.80 (.55)	1.93 (.58)	10.51***	2.05
	post2	1.93 (.66)	1.88 (.62)	0.32	5.84*
attitude pro- slachtoffer	pre	3.66 (.76)	3.73 (.68)		
	post1	3.78 (.68)	3.69 (.65)	8.67**	1.83
	post2	3.58 (.71)	3.59 (.76)	0.91	11.09***
ingrijpen	pre	1.31 (.54)	1.36 (.62)		
	post1	1.43 (.64)	1.31 (.52)	6.54**	1.29
	post2	1.21 (.55)	1.23 (.51)	0.33	10.75***

EFFECTEN PEER-OMGEVING SECUNDAIR ONDERWIJS:

VORMEN VAN INGRIJPEN – SECUNDAIR ONDERWIJS

		Actie-klassen	Controle klassen	Conditie x Tijd	Tijd
		M (sd)	M (sd)	F-ratio	F-ratio
- reageren tegen pestkoppen	pre	1.67 (.70)	1.72 (.78)		
	post1	1.80 (.82)	1.59 (.63)	9.43**	0.00
	post2	1.56 (.71)	1.53 (.67)	0.16	7.95**
- steun aan slachtoffer	pre	1.33 (.55)	1.49 (.69)		
	post1	1.48 (.66)	1.50 (.72)	3.10	4.57*
	post2	1.29 (.54)	1.43 (.67)	0.02	0.69
- hulp leerkracht	pre	1.46 (.84)	1.41 (.80)		
	post1	1.48 (.84)	1.24 (.57)	3.91*	2.63
	post2	1.22 (.67)	1.21 (.61)	0.22	19.32***

ANTI-PEST BELEID EN EFFECTGROOTTE

	<i>r</i>
<i>Ontwikkeling:</i>	
- bewustmaking	.61*
- consultatie	.87***
- multi-disciplinaire werkgroep	-.27
<i>Communicatie:</i>	.20
<i>Ondersteuning vaardigheden:</i>	.42

ANTI-PEST BELEID:

	Basis- onderwijs Mean Rank	Secundair onderwijs Mean Rank	<i>U</i>
<i>Ontwikkeling:</i>			
- bewustmaking	8.43	3.80	4.0*
- consultatie	8.64	3.50	2.5**
- multi-disciplinaire werkgroep	4.14	9.80	1.0**
<i>Communicatie:</i>	6.86	6.00	15.0
<i>Ondersteuning vaardigheden:</i>	6.21	6.90	15.5
<i>Totaal:</i>	6.79	6.10	15.5

DUS

gemengde resultaten en beperkt effectief

- * effectief in aanpak van pesten in BO
- * beginnend effect bij middengroep BO
- * tijdelijk effect bij middengroep SO
- * grotere effecten bij betere implementatie in BO
- * meer activiteiten bewustmaking & consultatie in BO
- * meer multidisciplinaire werkgroep in SO

gemengde resultaten en beperkt effectief ook in andere regio's/landen

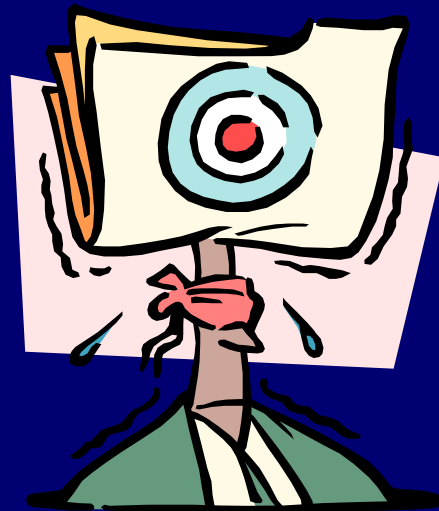
- grote verschillen in interventies
- beperkt aantal studies
- grote verschillen in onderzoek

KAN DE SCHOOL HET VERSCHIL MAKEN ?

werkzame elementen kiezen
afhankelijk van haar doelgroep en context

KENNEN WE DE WERKZAME ELEMENTEN ?

- verschillen tussen jongere / oudere leerlingen
- preventie op jongere leeftijd
- verschillen tussen jongens / meisjes
- andere aanpak agressie
 - intensiever?
 - groepsdynamische benadering?
- aandacht voor communicatie

(gebaseerd op Smith, Pepler & Riby, 2004)

ontwikkelingspsychologisch perspectief

pestkoppen:

BO: conformeren aan regels
bekrachtiging / afkeuring volwassenen

SO: regels zijn veranderbare afspraken
minder contingente bekrachtiging
gedragsverandering vergt meer tijd

middengroep: leeftijdgebonden vaardigheden

KENNEN WE DE WERKZAME ELEMENTEN ?

- verschillen tussen jongere / oudere leerlingen
- preventie op jongere leeftijd
- verschillen tussen jongens / meisjes
- andere aanpak agressie
 - intensiever?
 - groepsdynamische benadering?
- aandacht voor communicatie

(gebaseerd op Smith, Pepler & Riby, 2004)

KENNEN WE DE WERKZAME ELEMENTEN ?

- commitment schoolhoofd
- competenties/interesses leerkrachten
- trainingen op maat
- andere kijk op anti-pestbeleid
- andere methodes om ouders te benaderen
- probleemspecifieke benadering

(gebaseerd op Smith, Pepler & Riby, 2004)

Gemeten effecten zijn
beperkt, genuanceerd, niet eenduidig,
beginnend, gematigd,

A turtle – effect?

langzaam

weinig zichtbaar / genegeerd

weinig gemeten / verspreid

.... maar bevatten telkens positieve elementen, die jongeren kunnen verder helpen.

EEN VERSCHIL ? REKEN MAAR !

Meer info ?

Bullying in Flemish Schools: an evaluation of anti-bullying Intervention in primary and secondary schools. *British Journal of Educational Psychology* (2000). 70, 195-210.

Of mail naar: Veerle.stevens@vig.be

